

ואני תפילתי

להתחבר לעצמי • להתחבר לבוראי • שעה של חוויה

יוצא ע"י מכון "עוצמה של קשר" בראשות: הרב דוד אנפולסקי שליט"א • הרב יוסף חיים אלבוים שליט"א • בנשיאות הגאון הגדול רבי ישראל גנס שליט"א

טיפות של אור ממדורי השבוע

ברנש איך 'השיבה שופט' נהיה משמעותי בשבילי גם ביום-יום?
אליא דהילחא: האם בחור צעיר כול לשמש להתחילה כשליח ציבור?
בראי ההסעודות: הויכוח הנצחי לנו המים!! **סיפור לילי**
חמם: איך מבטלים 3 שנים של עצירת גשמים – בספירה עד שבע?

היתכן ש'עקדת יצחק' הולידה את יעקב? **תשובה ברנש**
יועץ: שבח או חנופה? **כנול ההילחא:** מה התפלל רבנו על הגיוס? **הנשמה שוכררה:** 'השיבה שופט' – מה הקשר בין השבת השופטים ל'מלוך עלינו' וצדקנו המשפט? **נחלך**

תפילה בראי הפרשה: היתכן להעדיף תפילת בן צדיק מבן רשע?! **סיפור מהחיים:** איך לקחתי סיכון על חצי שעת עבודה. **תפילה בפרשה:** מהם שמונת ה'תפילות' שבפרשה? **דעת חכמה ותפילה:** 'עתירה' עשירה? **נוללי התפילה:**

התפילה בראי הפרשה

של רונן או של ר' יששכר?

רונן הוא בעל תשובה רציני, כך שהוא פגש את המושג 'תפילה' לראשונה עם 'ראש בוגר' כך שהוא מתייחס לזה ממש כשיחה עם הקב"ה אחד על אחד. אין ספק שההתלהבות שלו מרקיעה שחקים. לעומת ר' יששכר האברך החשוב, שמספיק לחטוף 'מנחה' לפני שהוא רץ להוציא את הילדים מהגן, ואם כך לכאורה תפילת צדיק בן רשע מעולה הרבה יותר.

מחדד לנו הסבא מקלם (**חכמה ומוסר ב אות ריט**) ואומר: למדונו חז"ל "עתיקא קשה מחדתא". (**החומר הישן - קשה מהחדש**) ההתחלה היא מלהיבה אבל דבר שכבר למדת, דוקא בגלל שאתה יודע אותה, קשה מאוד ללמוד אותו שוב בהסתכלות רעננה ומחודשת. אבל זה כל חכמה: לדעת להעמיק בישן ולמצוא בו את הרעננות והטעם הטוב.

את היכולת הזאת מוכרח בנו של צדיק לרכוש בכדי להיות "צדיק בן צדיק" (**כפי שהתבאר למעלה**) ולכן מאותה סיבה גם התפילה שלו מעולה מתפילת הבעל תשובה, כי יש לו את כל "הידע והניסיון" ה'עתיק', ויחד עם זאת הוא יודע להחיות אותו ולשדרג אותו לפי מצבו העכשווי, לכן התפילה שלו מושלמת בתכלית.

נותן טעם לשבח

זה סוד שכדאי לנו להשתמש בו, נכון, שהתפילה שלנו נאמרת באותו נוסח כל כך הרבה פעמים, אבל עם קצת השקעה נהיה חכמים לעשות מ'עתיקא' - חדתא! למצוא את הטעם שלי בכל הנוסח העתיק והנשגב הזה.

וכך נראה גם את ר' יששכר אומר לעצמו: נכון, 13:15 אני 'אטוס' לגן, אבל כעת ברבע שעה הזו, אני מתנתק מכל העולם, ומתחבר למעמד, להרגיש את התפילה ולדבר עם ה'. כי "כשאני מתפלל - כל העולם מת". 'תפילת מנחה' זה לא תחנה במהלך המרוץ של היום, זאת היא

נולד 'הגאון הצדיק'

יצחק ורבקה מתחננים לילדים, "ויעתר לו ה'" הקב"ה שומע דוקא את יצחק כי "אינו דומה תפילת צדיק בן צדיק לצדיק בן רשע", המאמר הזה פשוט מקומם. לכאורה ההיגיון אומר את ההיפך, מי חביב יותר אצל ה'? מי שעמל והתאמץ יותר! אם כן, אין ספק שרבקה שהתרוממה משפל המדרגה לרום המעלה היא עמלה הרבה יותר, ואם כך, היא רצויה לפני ה' לאין ערוך! וראוי שתפילתה תתקבל יותר מיצחק הצדיק אשר גדל מינקותו בקדושה וטהרה בצל "עמודו של עולם" וגדול הדורות.

מגלה לנו סבא מקלם יסוד קריטי, יותר קשה להיות צדיק בן צדיק מצדיק בן רשע! כאשר אדם נמצא במצב גרוע - הנפש שלו זועקת לשינוי, וזה נותן לו כח רצון אדיר להשתנות ולהתעלות, והמרוץ הזה מעלה אותו לפסגות.

אבל בנו של צדיק כבר נמצא במקום טוב, והוא גם ימשיך להתעלות ללא מאמץ מיוחד, כך שהוא לא מרגיש דחיפות להפעיל עוצמות מיוחדות להאבק להגיע לאיזה "מעלות עליונות", כי בעצם גם עכשיו זה כבר מצויין.

לכן הקושי לבנו של צדיק להיות 'צדיק' "בפני עצמו" הוא קשה לאין ערוך מאשר לצדיק בן רשע.

וזה בדיוק מה שאנו רואים אצל יצחק, הוא ממש לא מסתפק ב"להמשיך בתלם", אלא הוא מעמיק במעלות שקיבל מאברהם, ואז בונה עוד נדבך חדש "מידת הגבורה". ולכן לא היה לו די בתפילת שחרית, הוא מתאמץ להגיע באופן עצמאי לקשר נוסף מיוחד עם הבורא דרך 'תפילת המנחה'. ואשר על כן מעלתו גדולה לאין ערוך מרבקה.

ר' יששכר או רונן?

אך עדיין, ממש תמוה, לכאורה התפילה של רבקה מעולה יותר. בוא נשאל לשם המחשה של מי התפילה יותר חזקה?

לשותפות בהחייאת התפילה וקירוב הלבבות לקשר יומיומי של היהודי עם אביו ית' חייג: 054-8451159 או דרך 'נדרים פלוס' ע"ש "עוצמה של קשר"

סיפור מהחיים

אומרים עלי שיש לי בס"ד מיומנות מיוחדת לאלקטרוניקה עדינה, והזמינו אותי להתקין תאורה מסובכת בבית כנסת, הסכמתי, כי היה לי בדיוק חצי שעה פנויה, עבדתי ביחד עם חבר וכמעט סיימנו, אבל לפיניש היינו צריכים לחבר את תופסן של ההתקן לתקרה, אבל למעלה מחצי שעה של נסיונות ותחבולות וללא הצלחה. ואז נזכרתי בחיזוק מהעלון שלך "ואני תפילתי", ואמרתי לחבר בוא פשוט נתפלל להשם, נעצרנו וביקשנו, 10 שניות אחרי זה ההתקן היה תפוס... רק שאז שמתי לב שאחד הברגים ששחררתי במהלך העבודה נשאר בחוץ. כך שהמנורה לא הייתה צמודה לקיר לחלוטין, אומר לי החבר: "תעזוב, זה בסדר", אבל אני אמרתי לו: רק הרגע ראינו שתפילה פשוט עובדת, אז אפשר גם לחזור על זה, הוצאתי את ההתקן, הכנסתי את הבורג, ביקשתי מהשם, ותוך 10 שניות זה שוב חזר אל מקומו בשלום. יישר כח.

ש. ט.

"תחנה סופית" כשלעצמה. או במילים אחרות "לב היום ופרי" (כזר).

תשובה רוב יועץ

שאלה:

שלום הרב, אני יודע שזה לא כל כך תקין אבל אני מרגיש שמבחינתי תפילת שמונה עשרה מתחילה מ"אתה חונן" אני לא מתקשר כל כך לברכות הראשונות, אני לא מרגיש טעם ב"לספר לה' שבחים". ועכשיו תבין כמה קשה לי שדוקא בברכה הראשונה אני חייב לכוון... אני מרגיש פלסטיק.

תשובה:

שאלה יפה ומעוררת הערכה בכנות שבה, הכי קל לטאטא אותה מתחת לשטיח, ולהמשיך לזרום... ובכן, יש בשאלתך צדק רב, הרי עיקר מה שמניע את האדם להתקשר לקב"ה זה כשחסר לי משהו, וככל שאדם ירגיש יותר בחסרונו הוא יותר יתאמץ להדבק בבוראו. ממש כפי שלמדנו בפרשה "מפני מה היו האבות עקרים כדי שיתפללו... כי הקב"ה מתאוה לתפילתם. מפורש שהעקרות מגבירה את כמות ואיכות התפילות..." (דרך אגב, תראה כמה "הקב"ה מתאוה" ושמו בתפילה שלך!)

הבוחר בשירי זמרה

נכון, שהשם מרומם כל כך עד שאינו זקוק לברכתנו כמו שכתוב "אם תצדק מה תתן לו". אבל גילו רבותינו כאשר עלה ברצונו לברוא את העולם יצר הקדוש ברוך הוא מציאות של "ישראל מוסיפים כוח בפמליה של מעלה" כמו שכתוב תנו עוז לאלוקים.

ובכן גזר וחזק הקדוש ברוך הוא שהיחס שלנו כלפיו הינו לפי הכלל "מלכותא דשמיא כעין מלכותא דארעא", כמו שמלך בשר ודם, כל כבודו הוא הממלכה שלו, עד כמה היא מוצלחת, ועד כמה הם נאמנים לו, ומכבדים אותו, כך הוא ית' מתכבד בנו, ונהנה כביכול מהשבחים שלנו, (דרך ה') עד שהגדיל הרמב"ן באומרו שזאת כל כוונת היצירה שנשבח ונודיע לכולם בפרסום 'בריותיך אנחנו',

ממילא בהיות שדרך אצל המלכים הוא שכאשר אדם בא לבקש תחילה משבח ואחר כך מבקש צרכיו כך גם אנו מקדימים את ברכות השבח לבקשת הצרכים. אך

יש לנו בזה קושי, כי אצל המלך בשר ודם באמת שייך להתחנף אליו, וזה ישפיע עליו להענות לבקשה, אבל מה שייך כלפי הקדוש ברוך הוא, שכביכול יתפייס מהשבחים שלנו, הרי המדד הוא: מגיע או לא מגיע על פי מעשינו?

האמת, אומר רבנו ר' אהרן קוטלר זצ"ל (משנת ר"א עמ' צב) שהיום הוא יום היארצ'יט שלו, שעל פי כללי הנימוס באמת אין ראוי לשבח את מי שגדול ממנו (כך מוכיח מהירושלמי שקלים פ"ב) והסיבה שהקב"ה (וכן מלך שהוא בר דעת) נותן רשות לשבח, הוא על ידי שמשבחים אותו זה עצמו יוצר אצל המשבח את יחס הנכון והראוי כלפי המלך, ואז הבקשה שלו תופנה בצורה המתאימה למעמד... מתוך הכנעה והתבטלות כעני בפתח.

אך אם האדם לא משתדל בכלל לכוון בשבחים יוצא שלא אמור לצאת מהשבח את התועלת הנ"ל וא"כ זה נשאר להיות חוסר נימוס ולעזות פנים וזה הסיבה שהכוונה בברכת אבות היא לעיכובא. ע"כ תוכן דבריו.

למה דוקא אני?

והאמת, שזאת היא צורת פניה נכונה שאנו יכולים לראות גם בחיים שלנו.

כאשר פונים לבן אדם לעזרה, בכדי שירגיש איזו מחוייבות לעזור לך, ראשית, תסביר לו למה אתה פונה דווקא אליו, וככל שזה יהיה לו יותר ברור גדל הסיכוי שהוא אכן יעזור לך. יתר על כן, הוא מרגיש קשר ושייכות למי שתלה בו את כל תקוותו.

למשל אדם שזקוק בדחיפות לטיפול רפואי בכליות ולפתע הוא פוגש את הרופא הכי מומחה, הוא יעצור אותו ויאמר לו אדוני הרופא אתה הרי הכי ממקצועי בעולם בתחום הכליות, רק אתה תוכל תעזור לי להתרפא. וכך זה בכל נושא.

אך כאמור יש בפניה כזאת, גם מטרה חשובה מאוד עבור 'המבקש עצמו', כי ככל שהוא מבין מתוך השבחים שלו שזאת הכתובת המתאימה לבקש, כך הפנייה שלנו נהיית יותר ויותר עוצמתית. כי הוא נעשה הרבה יותר החלטי וברור עם עצמו, שהוא חייב לבקש זאת מאדם זה, כי

התפילה בפרשה

בקשת אבימלך מיצחק שיתפלל עליהם (תרגום יונתן כו כז)
• ברכת יצחק ליעקב ועשו - "ברכת הנביא תפלה היא" (אב"ע כז מ) ורלב"ג) • "הקול קול יעקב" - "ומהו זה קול התפילה (מדרש) ובוזה ירשנו מאבותינו את עיקר כוחנו - התפילה (שמו"ר כ"א א) • וירח את ריח בגדיו " צלותין דסלקין ובעותין" (זוהר אמור ק. וכע"ז ז"ח נח לח: 'ריח תפילתו').

"ויעתר יצחק לנכח אשתו" - תפילת יצחק ורבה לילדים "הרבה והפציר בתפילה" (רש"י) • "ותלך לדרוש את ה'" - הלכה להתפלל בבית מדרשם של שם ועבר (תרגום ירושלמי, רמב"ן) • "וימכור את בכרתו ליעקב" - הסיבה לזה, כי יעקב התפלל על כך (ב"ב כג. 'בחרב' זו תפילה, וברש"י שם, ע"פ מדרש ב"ר צו ו) • "ויבן שם מזבח ויקרא בשם ה'" - "וצלי בשמא דה'" (תרגום)

מבעל ההילולא

רבו אהרן ב"ר שניאור זלמן קוטלר זצ"ל ראש ישיבת ליקווד נלב"ע ב' כסלו תשכג

83 חולים

בקריאת התורה בכל שבת בישיבתו לאחר שריבנו עלה 'שלישי' היה אומר בעצמו 'מי שברך' עבור עשרות חולים מאחב"י אשר קרוביהם הזכירו לפניו במשך השבוע את שמותיהם בבקשה שיתפלל לרפואתם, כשעקבתי אחר דיבורו - נוכחתי לדעת שהזכיר אז בעל פה מתוך הזכרון לא פחות מ-30 חולים כל חולה בשמו ובשם אמו והעתיר בעדם מתוך התרגשות רבה שהקב"ה ישלח להם רפואה שלמה במהרה (מפי הג"ר אליהו דב וואכפוגל - אש התורה ח"ב עמ' שלט)

מה' מענה לשון

לפני שנעמד לדבר באספה ציבורית חשובה ביקש ממקורביו שירבו בתפילה ובקשות "שהדברים יעשו את הרושם הראוי ושיפעלו את מה שצריכים לפעול" עוד אמר שיש להתפלל על כך "איך זאל נישט ארויסזאגען א איבעריגען ווארט וואס קען קאליע מאכען" (שלא אוציא מפי אף מלה מיותרת העלולה לקלקל כי במלה אחת יש את הכח להרוס הכל) כך סיפר בנו שניאור זצ"ל, כשהוא מוסיף ואומר: מדברי אמו"ר אנו למדים שגם על הפרטים הקטנים צריך להתפלל, כי אדרבה, דוקא בהם מצויה הקלקלה שיכולה לגרום הרס וחורבן של בנין שלם. (נועם שיי"ח עמ' לט).

תפילה נגד הגיוס

באחת הפעמים פנה רבינו אל הרב קורמאל מבופאלו, שישע עמו לשיקאגו, ויתלווה אליו אל נדיבי עם להתרימם לאחזקת הישיבה בלייקווד. (הרב קורמאל הוא דמות ידועה אצל העשירים). ואכן הם הגיעו לבנין-משרדים גדול, על-מנת לפגוש בו את הנדיבים. והנה כשהם כבר עומדים במעלית הבחין הרב הנ"ל שרבו ממלמל איזו תפילה בפיו, והוא שאלו "מה הרב מתפלל?" - "ביקשתי מרבש"ע שיעזור לנו ולא נפגוש את הגבירים במשרדיהם..." אמר רבו.

השתומם הרב קורמאל כשכולו נסער: "ולשם כך קראתם לי שאתלווה אליכם ואטלטל עצמי בדרך כל כך רחוקה?!" נענה רבינו והסביר לו, תראה יקירי, מצדנו הרי כבר עשינו את ההשתדלות הנחוצה, עשינו כמיטב יכלתנו, אלא שמן הגבירים עלול להיגרם ח"ו בזיון התורה, הם עלולים לסרב לנו ולקפץ ידיהם... לכן התפללתי לרבש"ע שלא אפגוש אותם, שלא אצטרך לחשוש מפני בזיון התורה, אך הישועה כבר תבוא בוודאות שהרי כבר עשינו את ההשתדלות המחויבת.. (אש התורה ח"ב עמ' רכ)

גאונות התפילה

רבינו היה ידוע ומפורסם כמי ששקוע כל-כולו בתורה ויוקד באהבתה - אהבה בלי מצרים. כל העולם היה בטל ומבוטל אצלו לגמרי, בין אם זה באמצע דינר גורלי או שיום שלם הוא לא טעם מאומה. ובפרט שבגאונותו האדירה היה מקיף במהירות עשרות סוגיות וטוחן זו בזו.. עמלו וגאונותו כאחת היו מרעידות, אך תלמידיו מציינים, כי תפילתו היתה מרעידה ממש.

עבודה שבלב בשלמות. משתדל היה כל ימיו להשכים מוקדם לתפילת שחרית ולהיות מעשרה הראשונים בבית המדרש. "המוח הגאוני הזה, התופס בדקה אחת כל מה שאדם רגיל מצליח לקלוט במשך שעה שלמה, התרכז בתפילתו שעה ממושכת" (הג"ר יהושע זליג דיסקין זצ"ל).

מקורביו רבינו אינם מסוגלים לשכוח את החוויה המסעירה שזכו לה בכל בוקר, כשעמד בתפילה וכל עצמותיו תאמרנה, עד שהרעיד בפועל את כל שומעיו. תלמידים בעלי נפש שמו אונם כאפרכסת להקשיב אל צקון לחשו, וקלטו כל מלה שיצאה מפי הכנעה ובמורא גדול, בחרדת קודש. כשהפציר בתחנונים וברתת בברכות-השחר פעם אחרי פעם "שתרגילו בתורתך... ואל תביאנו לא לידי חטא, ולא לידי עבירה... וכוף את יצרנו להשתעבד לך..." זעו לבבות השומעים.

וכשהגיע לקריאת שמע וקבלת עול מלכות שמים "אחזתיה אחילו" ממש, עין-בעין ראו העומדים סביבו שרבינו מקיים בפועל את ההלכה המפורשת בשולחן-ערוך (או"ח סימן ס"א) "יקרא ק"ש באימה, ביראה, ברדת, וזיע..." אף בשאר חלקי התפילה, במיוחד כשהרים קולו בעניית "אמן יהא שמיה רבא", וכן כשהתפלל מנחה ומערב, ראוהו משים נפשו בכפו' כעומד לפני השכינה. והיה מתפלל תפילת מנחה ביום חול פשוט באותה אימה ויראה כמו בתפילת נעילה של יום כיפור?

תלמידיו מסביב שמעו אותו היטב בתפילתו, כשהוציא מפי בחיתון שפתיים מלה במלה, כל תיבה וכל ברכה, כמונה מרגליות ויהלומים. בברכות השחר (וכן בשאר ברכות) נהג ודקדק לאומן בשלושה חלקים: "ברוך אתה ד'" והפסיק מעט, "אלקינו מלך העולם" ושוב הפסיק, ולבסוף גמר את נוסח הברכה עד תומה (תלמיד רבינו הג"ר מרדכי משה קרפמן).

"הסתכלתי פעם לעברו בימים הנוראים, כשהתפלל

- וראיתי בחוש כשגילוי פניו האדימו מרוב כוונה והתרגשות" (ר' אהרן רבינוביץ). וכן סיפר הג"ר שאול קראוויץ שזכה לעמוד אז לידו: "סבור הייתי שמוחו העילויי אינו מסוגל להתרכז בתפילה כפשוטה, ומחשבתו משוטטת בש"ס ורמב"ם, אך לגודל פליאתי גול לעיני מחזה שונה לחלוטין - היה נפלא מאד בתפילתו. התפלל בכוונה עצומה, ובהתרגשות, ממש כבן המתחטא על אביו. גם האריך מאד ועל פי בקשתו המפורשת לא המתין הש"ץ עליו בחזרת התפילה".

מה זה "חסדים טובים"

כששאלוהו מה פשר המלים בסיום ברכות השחר "ותגמלנו חסדים טובים"? לשם מה התוספת "טובים"? הרי פשיטא ש'חסדים' הם טובים? ענה לו: מצינו חסד שעשה הקב"ה עם אברהם אבינו, שהשלים את חייו חמש שנים קודם זמנו, כדי שלא יראה בעיניו כאשר נכדו עשו יוצא לתרבות רעה. בודאי שזה 'חסד', אך אי-אפשר להגדירו כ"חסד טוב".

ואכן כך היה אומר תמיד: "סמוך לבי ובטוח בה" שיגמלנו חסדים 'טובים' ממש. הלא אנחנו כולנו עבדי השם, ואדון מחוייב לזון את עבדו, אם כן מה מקום יש לדאגה? הלא הקב"ה ברוב חסדיו בודאי אינו אומר לנו "עשה עמי ואני זנך".

אף ביום הדין במשפט הנוקב - הקב"ה עוזנו ומעוזנו, עד שאנו מבקשים מאתו "אם כננים, אם כעבדים ... רחמנו", כמי שאומר: הלא ממה נפשך סמוכים אנו על שולחן. ולכן כל יום ויום אנו מבקשים ש"יגמלנו חסדים טובים" וגם משבחים אותו בתואר "הגומל חסדים טובים" - טובים ממש, למי: לעמו ישראל' עם קרובו⁴.

ראה עוד מדבריו במדור תשועה ברוב יועץ

חינוך ילדים לתפילה

סיפר הרה"ח יהודה אקרמאן: זכיתי לפתוח את החדר הראשון לתשב"ר של חסידי סטולין בבארא פארק. רבינו זצ"ל שלח אלינו את נכדיו ר' מלכאל קוטלר ורא"ז שוורצמן והייתי ה'רב' הראשון שלהם שלימדם א"ב ו"סידור" ועוד. לימים אמר שהוא מכיר טובה לי עבור שלימדתי את נכדיו כיצד מתפללים - בהתלהבות, בקול רם, כמו שרגילים בסטולין. אף שיבח את החדר בכללו מפני משרישים בילדים אהבת תורה ויר"ש גם יחד. (אש התורה ח"ב עמ' רעה-ז)

1. השוה: תענית ח' ע"א. וראה מה שכתב ב"משנת רבי אהרן" שיחות מוסר ח"א עמ' צ"ז: "הגדר של תפילה - התקרבות להקב"ה".
2. מעדות הרב יהודה לייב ציוויאק ז"ל ב"דאס אידישע ווארט" ניו יורק (כסלר טבת תשמ"ח) עמ' 52.
3. כפי הנראה, כדי להדגיש ולהבליט אמירת השם לחוד, ואמירת 'מלכות' לחוד, אשר בלעדיהן אינה ברכה כלל עיין ברכות י"ב ע"א.
4. מעובד על פי עדותם של הג"ר שאול קראוויץ ז"ל, ותלמיד רבינו הג"ר אשר וינטרניץ

דעת חכמה ותפילה מבט עומק בפרשת השבוע מהרב יוסף חיים אלביז

האיזנו ל'דקה היומית' באדיש או עברית 074-79-64-886/3 • USA: 1-518-794-2246

"וַיַּעֲתֶר לוֹ ה', וַתֵּהָרֶר רַבָּקָה אִשְׁתּוֹ".

לבקש עתירה

בפירוש המילה "וַיַּעֲתֶר" נחלקו רבי יוחנן וריש לקיש (מדרש וגמ' סוכה), רבי יוחנן אומר: לשון עושר - לשון עשירות, כלומר, הרבה תפילות, שהרבה והפציר בתפילה. וריש לקיש אומר: עָתֶר הוא הכלי שהופכים בו את התבואה בגורן כלומר, על שם שיצחק בתפילתו הפך את הגזירה.

בפסוק כתוב **"כִּי עָקְרָה הוּא"**, ומסביר המדרש שרבקה שרבקה הייתה עקרה בעצמותה, כלומר שאפילו איברים הנצרכים להבאת ילדים לעולם לא היו לה. ויצחק ביקש והפציר עד שהקדוש-ברוך-הוא הפך את הגזירה, **"וַתֵּהָרֶר רַבָּקָה אִשְׁתּוֹ"**.

ידוע שבעניני אגדה ניתן לומר שאין מחלוקת ממש בין דברי האמוראים, ושניהם נמצאים בפסוק ובעומק הענין.

כאשר מתבוננים - מצד אחד, יצחק עָתֶר, הרבה להתפלל. מצד הפעולה של האדם - יצחק הרבה מאוד תפילות.

אבל כשאנחנו מתבוננים מצד הקדוש-ברוך-הוא, שכתוב **"וַיַּעֲתֶר לוֹ ה'" -** הכוונה שהקדוש-ברוך-הוא הפך את הגזירה. כלומר, למרות שמצד הדין רבקה הייתה אמורה להיות עקרה, ה' הפך את הגזירה כמו העתר בגורן, שהופך את התבואה ממקום למקום.

לכן, כשאנחנו מדברים מצד האדם המבקש - הוא מרבה תפילה. וכאשר אנחנו מדברים מצד הקדוש-ברוך-הוא - הוא מקבל את התפילה והופך את הגזירה לטובה.

עמודי העולם

המהר"ל כותב ששלושת האבות הם מקבילים ל"שלושה דברים שהעולם עומד: על התורה, ועל העבודה, ועל גמילות חסדים".

עמוד החסד שייך לאברהם אבינו, כמו שנאמר: **"חֶסֶד לְאַבְרָהָם"**. כמו שאנחנו יודעים מפרשת וירא, שהוא הכניס אורחים, והוא גם נטע את האשל בבאר שבע, כדי להכניס אורחים (**לאחת הדעות**).

יעקב אבינו הוא עמוד התורה. **"אִישׁ תָּם יֵשֵׁב אֶהְיֶה"**. כתוב שישב בישיבת שם ועבר ארבע-עשרה שנה ולא שכב לישון. ולכן אומר הנביא: **"תִּתֵּן אָמֶת לְיַעֲקֹב, חֶסֶד לְאַבְרָהָם"**. כי **"אמת ליעקב"** - הכוונה תורה, שהתורה נקראת אמת: **"אָמֶת קִנְה וְאֵל תִּמְכֹּר"**.

הרי ששני האבות האלה - אברהם ויעקב - העמיד את עמודי החסד והתורה. אבל יצחק אבינו העמיד את עמוד העבודה.

1. כי הוא עצמו היה קרבן ממש לה' בעקידה, שהיא הנקודה המרכזית של העבודה, כי עבודה היא קרבות. והוא קרב ממש.
2. הוא העמיד את המזבח ואת כל המערכת של

כל קויר לא יבושו

מהפכה מוחלטת

בגלל כוח התפילה.

כמוכן שאין אנו צריכים לחשב חשבונות כאלה - אלו חשבונות שמים. ייתכן שגם יצחק לא ידע שזה מה שייגרם, ובוודאי שאברהם לא ידע. אבל אנו רואים את העוצמה של תפילה - שיכולה להפוך את כל מה שהקדוש-ברוך-הוא קבע בדרך הטבע והנהגה, ולשנות גזרות. זה כוח התפילה.

20 שנות תפילה

הרבה פעמים אדם מתפלל הרבה פעמים ואינו נענה, והוא מתייאש.

כאן רואים שיצחק התפלל לפי החשבון כמעט עשרים שנה. כי אם הוא התפלל מיום הנישואין עד הזמן שנולדו יעקב ועשו - הרי זה בערך עשרים שנה, שהתפלל כדי להיוושע בזרע של קיימא. והרבה בתפילה, והוא לא התייאש. לא ראה בזה שהתפילה לא התקיימה כבעיה. **אלא** להפך - הרבה בתפילה. ו**"וַיַּעֲתֶר לוֹ ה'" -** הקדוש-ברוך-הוא הפך את הגזירה. כי עתה יכול להפוך את הכל.

ובאמת צריכים ללמוד: שהקדוש-ברוך-הוא מצפה מאתנו להמשיך ולהתפלל, ולא להתייאש. הקדוש-ברוך-הוא יעזור לכולנו שתפילותינו יתקבלו,

לתפילה יש כוח כל כך גדול שהוא יכול לשנות גם דברים שנקבעו מראש בסדרי בראשית.

חז"ל אומרים שאברהם אבינו היה אמור לחיות מאה ושמונים שנה, כמו שיצחק חי מאה ושמונים שנה, וגם יעקב היה אמור לחיות מאה ושמונים שנה.

יעקב הפסיד שלושים ושלוש שנים מהחיים בגלל שאמר לפרעה: **"מַעֲטַת יָרְעִים הָיוּ יָמֵי שְׁנֵי חַיָּי"** - וכנגד שלושים ושלוש תיבות שבפסוק הפסיד שלושים ושלוש שנים.

יצחק חי מאה ושמונים. ואברהם הפסיד חמש שנים מחייו בגלל תפילותיו של יצחק. כי ברגע שיצחק התפלל שייולדו הילדים, ו**"וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים"** - הם היו בני חמש-עשרה. ואז עשו יצא לשדה ובא מן השדה, והוא היה עיף שזהו חמש עבירות עבר עשו באותו היום. וכדי שלא יראה אברהם אבינו את נכדו יוצא לתרבות רעה - הוא נפטר מן העולם.

וכן היה, שהרי אותו נזיד עדשים שיעקב נתן לעשיו הוכן לצורך הסעודת הבראה על כך שנפטר אברהם אבינו. מה רואים? **רואים** את עוצמת התפילה:

דבר שנקבע לאברהם אבינו - שהיה אמור לחיות מאה ושמונים שנה - השתנה

הקרבת, וכמו שנאמר: **"פָּהֳרָה ה' יְרָאָה"**, שהכוונה (**לפי אחת השיטות**), שאפרו של יצחק נחשב כמונח תמיד על המזבח.

וכל העבודה של הקרבות נלמדת מן הנקודה הזאת - שהאדם אמור להיות קרב על המזבח, והוא מקריב איל או כבש תמורתו. זו נקודת העבודה. חז"ל אומרים: **"ולעבדו בכל לבבכם"** - איזו היא עבודה שבלב? זו תפילה.

כי עמוד העבודה הוא הקרבות בבית המקדש, וגם התפילה על ידי האדם - זו הנקודה המרכזית של העבודה, שבה האדם מוסר את ליבו ורצונו להקדוש

ברוך-הוא.

אנחנו לומדים רבות על הנושא הזה של כוח התפילה. בבית המקדש כתוב: **"מִקְדָּשׁ ה' כֹּהֲנֵי יִדְיָה"** - לשון ידיים. וחז"ל גם אומרים על הפסוק: **"יָדֶיךָ ה' יִשְׁכֵּן לְבָטֶח"** - אוהבו של הקדוש-ברוך-הוא, עם ישראל, נקראים ידיים, והקדוש-ברוך-הוא נקרא ידיד, ובית המקדש נקרא בית לידיד. למה? לשון יד-ידי, שתי ידיים.

כי זאת נקודת ההופעה של הקדוש-ברוך-הוא בעולם מתגלה דרך בית המקדש. כמו שאומר יעקב אבינו: **"מָה נִזְרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה... זֶה שְׁעַר הַשָּׁמַיִם"**. דרך בית המקדש יוצאים כל השפע וההשפעות לעולם. הידים הפועלות בבריאה, ממקום המקדש הם פועלים.

יצחק עמוד התפילה?

יצחק אבינו גם התגבר על מידת הגבורה, כי המושג של גבורה הוא שהוא מתגבר על משהו אחר. כמו שאני מסביר כמה פעמים - הנהגת הטבע קיימת, וכשהקדוש-ברוך-הוא עושה ניסים הוא מתגבר כביכול על הנהגת הטבע, ומגביר את כוחו על הנהגת הטבע.

ולכן היו עשרה ניסים קבועים, להראות שיש התגברות על הנהגת הטבע. וזה גם כן שני ה"ידיים": היד של הנהגת הטבע והיד של מידת הגבורה.

שלמה המלך, כשהוא בנה את בית המקדש, ביקש שהמהות של בית המקדש תהיה שכל רָצָה, כל תחינה, כל בקשה של עם ישראל - תתקבל בבית המקדש. וכך היה במשך כל הדורות: היו מביאים קרבות, מתרצים לפני השם, ומבקשים שהבקשה שלהם תתקבל.

הנקודה של בית המקדש שהוא המוקד של השפעת השכינה, שגם היום כשאדם מתפלל - צריך לכוון

נגד קודש הקודשים. ואם אינו יכול, אז לפחות לכיוון ירושלים, ומשם יתכוון ל"בית קודש הקודשים". גם היום, מהות התפילה היא שאנו עומדים כביכול בבית המקדש, ומתפללים מול שער השמים, ושם עולות התפילות למעלה ומתקבלות. ולכן יצחק אבינו, שהוא עמוד העבודה, לימד אותנו דרך תפילה: כשמרבים תפילות - אפשר לשנות את כל דרך הטבע, אפשר ליצור מציאות חדשה בעולם! שיהיה **"מִקְדָּשׁ ה' כֹּהֲנֵי יִדְיָה"** על שתי הידיים, גם הנהגת הטבע וגם הנהגת הנס שלמעלה מן הטבע. ושניהם נמצאים במוקד המקדש על ידי עמוד העבודה - שהם קרבות ותפילה.

נקודה נוספת בעניין - ראה במסגרת הפנימית

יום א' - תולדות יצחק

אנו קוראים השבוע על תולדות יצחק אבינו שנולדו לאחר עשרות שנים של תפילות ותחנונים.

אך הזוהר מגלה שכל זה הועיל רק בזכות "עקדת יצחק". כאשר אברהם היה עוקד את יצחק - מתבקש היה לו לחשוב: איך זה יתכן? הרי ה' הבטיח 'כי ביצחק יקרא לך זרע'. מה יהיה עם אותה הבטחה? אבל האמת היא הפוכה בתכלית מגלה הזוהר שדוקא על ידי העקדה נוצר האפשרות של יצחק יהיה זרע כי יצחק מצד טבעו - לא היה יכול להוליד, כי נשמתו הייתה 'נשמת נקבה'. אך על ידי שהאיל הוקרב, נשמת הזכר של האיל נכנסה ביצחק - ונתנה לו כוח להוליד. ללמדנו שדווקא המסירות שלו וההבנה שהוא מוסר את כל ההבטחה לידי שמים - היא שפתחה לו את הכוח להוליד, והיא שהעמידה את זרע ישראל עד היום. מכוח העקדה, מכוח הנסיון, ומכוח הנשמה שקיבל מן האיל - נעשה יצחק אב האומה באמת.

ולכן בכל יום, לפני פרשת העקדה, אנו אומרים: "זכור לנו היום ברית העקדה" - שנזכור את נכונותנו להיות נמסרים, להכניע את רצונותינו, ולהבין שעם ישראל הוא "עם לה" - עם שמוכן לקבל ייסורים ובושה בעולם הזה למען שמו יתברך. העקדה מלמדת אותנו מהי זהותנו: אומה שמסורה לחלוטין לרצון ה'. זו היא זכות העקדה.

יום ב' - מחייה מתים

כל יום בבוקר אנו פוגשים בסיפור את פרשת העקדה. רק חשוב להבין - זו לא רק "סגולה". זו הלכה ממש. זה לא איזה ספר מנהלים צדדי. זו הוראה שנכתבה בתוך השולחן ערוך עצמו, כתוב בשולחן ערוך (סימן א'), ומקורו בטור, שטוב לומר בכל בוקר את פרשת העקדה. וה"בית יוסף" מבאר מדוע - כדי להזכיר לפני הקב"ה את זכות אברהם ויצחק, שעמדו בניסיון הגדול ביותר בתולדות האנושות: מסירות נפש מוחלטת לשם שמים. זאת אם כן, סגולה שמושרשת בהלכה, עם כוח רוחני אמיתי שפועל גם היום. כשאדם אומר את פרשת העקדה בכוונה, הוא לא רק מספר סיפור מפעם. הוא מעורר בקרבו על ידי זה את אותה נקודת מסירות הנפש שטמונה בכל יהודי. כמו שיצחק אבינו עלה על המזבח בלב שלם, כך האדם מתעורר להניח את אנוכיות - את רצונותיו, את גאוותו, את יצריו - על מזבח האמת הפנימית שלו. חז"ל רמזו לכך גם במדרשים - שבזכות

עקדת יצחק ניתן לנו הכוח לומר בכל בוקר: ברכת "מחייה המתים" שזה התקיים ביצחק אבינו כשפרחה נשמתו בעקדה. זו הזדמנות יומית שלנו לעמוד לפני ה' ולהגיד - "ריבונו של עולם, גם אני רוצה למסור משהו מעצמי היום. יהי רצון שיהיה לכולנו יום טוב, יום של עקדה פנימית ומלא בחיות.

יום ג' - תחת יצחק ממש

"טוב לקרות פרשת העקדה" (שולחן ערוך) בכל יום. יש לכך שני טעמים: 1. להזכיר זכות אבות - ובפרט זכות אברהם ויצחק. 2. להכניע את רצונותינו ויצרנו, על ידי ההתבוננות במסירות הנפש של האבות. ואם נתבונן בפסוקי העקדה אנו רואים שהיא מורכבת משני שלבים: עקידת יצחק, ולאחר מכן - עקידת האיל. שהרי כאשר המלאך קורא: "אברהם אברהם... אל תשלח ידך אל הנער", אברהם מרים את עיניו ורואה את האיל, ומקריב אותו תחת בנו.

וכמה מפליא לגלות שהשבועה שהקב"ה נשבע לאברהם אבינו בהר המוריה להטיב לו ולזרעו לא באה אחרי שבא לשחוט את יצחק, אלא דווקא לאחר שאברהם הביא את האיל והקריבו תחת יצחק. ואכן מבואר בדברי רבנו יונה בשערי העבודה, שבהקרבת האיל הייתה מסירות נפש גבוהה אף יותר מן המעשה הראשון. כי כאשר אברהם קשר את האיל ממש תחת בנו, וכל עבודה שעשה באיל - ראה אותה כאילו נעשית בנך עצמו, ולבו היה מלא רגש של עקדה ומסירות נפש, עד שכאשר המלאך קרא בשמו - אמר: "הנני", מוכן תמיד לעשות רצון ה'. מתוך דברי רבנו יונה אנו מבינים, שהאיל עמד ממש תחת יצחק, וכל מעשה שנעשה בו - נתפס אצל אברהם כמעשה ביצחק עצמו. זה נתן לעקדה את גודל מעלתה ואת עומקה. עלינו לשאת את המסר הזה לכל היום: זו המסירות האמיתית, זה הכוח של האבות, וכך נוכל גם אנו להכניע את כל תאוותינו ויצרנו.

יום ד' - ירושת המסירות

רבנו יונתן אייבשיץ זצ"ל, כותב דבר נפלא (בספרו יערות דבש, ח"א, סימן ה', דרוש ה) שבכל פעם שאנו שומעים את שופר, מטרנו כידוע הוא לעורר אותנו שלא נירדם, כיצד? כי השופר מזכיר את עקדת יצחק וזה מעורר אותנו לדבוק במידותיהם של אברהם ויצחק - מסירות מוחלטת לרצון ה'.

בשולחן ערוך (סימן ס"א) כתוב: יקרא קריאת שמע בכוונה, באימה וביראה וברעדה. המשנה ברורה מבאר, שאימה ויראה פירושו - לכוון בשעת ק"ש לקבל על עצמו עול מלכות שמים, עד כדי מסירות נפש לקידוש ה'. וזו משמעות "בכל נפשך" בפועל. שום נסיון - אינו יכול לעמוד מול הכוח העצום של מסירות הנפש שקיבלנו בירושה מאברהם ויצחק. פרשת העקדה איננה רק תזכורת לקב"ה, אלא תזכורת לעצמנו מי אנחנו באמת.

יום ה' - תפילת האהבה

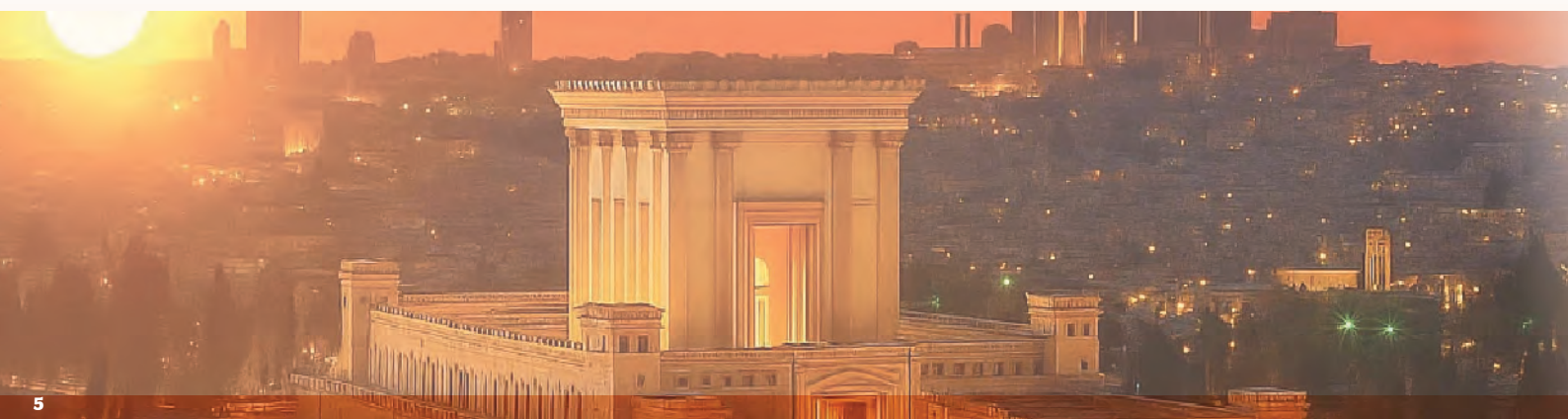
בתפילת שמונה עשרה, בברכת רצה: "רצה ה' אלקינו בעמך ישראל וּבְתַפְלָתָם" - אנו מבקשים שהקב"ה יהיה נושא חן לעמו ויקבל את תפילותיהם באהבה. ההבנה הפשוטה היא: שהקב"ה יקבל אותנו באהבה. אבל רבי שמעון שוואב וכן בעל תורה תמימה (בספרו על התפילה) מבארים: "וּתַפְלָתָם בְּאַהֲבָה" - שהמילה באהבה מתייחסת לכלל ישראל כלומר תקבל ברצון את מה שאנו מתפללים מתוך אהבה כלפך. תפילה שנובעת מאהבה - אינה בקשת פרנסה או בריאות בלבד, אלא תפילה שכל כולה רצון להיטיב עם כלל ישראל ולעשות רצון ה'. לפני שאדם ניגש לתפילה - עליו לדעת: הקב"ה נותן לנו חיים, משפחה, בריאות, טוב - בכל רגע. והתפילה מתחילה בכך שאומרים: "ריבונו של עולם, אני אוהב אותך. אני בא להודות, להכיר טובה, ולהתקשר אליך."

יום ו' ותפילתם באהבה - מכח העקדה

כשאנחנו מתפללים מתוך אהבה, אנחנו יכולים לקוות ביתר שאת מהקדוש ברוך הוא "בבקשה תקבל את תפילתנו!" כי זה למענך אבינו האהוב.

ולכן כשאנחנו עומדים להתפלל, תמיד אנחנו מדגישים את אהבת האבות הק', את אהבתנו האישית להשם ית', ולכן אנחנו אומרים את פרשת "העקדה", שממחישה את אהבת האבות (אהבת הקדמונים). אנחנו מדגישים זאת גם כן במילים "זוכר חסדי אבות", ומסיימים את התפילה ב"תפילתם באהבה". כשהכוונה היא לאהבה שיש לנו כלפי הקדוש ברוך הוא.

זו תפילה שונה לגמרי כשאנחנו מצליחים לעורר בנו את הרגש של אהבה כלפי הקדוש ברוך הוא. כי אז אנחנו לא רק מבקשים, אלא גם מביעים את אהבתנו, כמו שאמרנו ב"קריאת שמע" - "בכל לבבך, ובכל נפשך, ובכל מאודך".

הַשִּׁיבָה שׁוֹפְטִינוּ כְּבָרָאשׁוֹנָה, וְיִוְעָצֵינוּ כְּבִתְחִלָּה. וְהִסֵּר מִמֶּנּוּ יָגוֹן וְאַנְחָה, וּמָלַךְ עָלֵינוּ (מְהֵרָה) אֲתָה יי' לְבָדָךְ, בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים, וְצִדְקָנוּ [בְּצֶדֶק ו] בְּמִשְׁפָּט. בְּרוּךְ אַתָּה יי', מֶלֶךְ אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט: [בְּעֵשִׂי"ת: הַמֶּלֶךְ הַמִּשְׁפָּט:]

השאלות

א. מה ההקשר בין 'שופט' ל'יועץ' שעל כן נפגשו כאן יחדיו. ב. "והסיר ממנו יגון ואנחה" האם זאת רק תוצאה מהשבת השופטים או שזאת בקשה נוספת? ג. מה ההבדל בין יגון ואנחה. ד. ומלך עלינו ... לבדך, מה מלכות ה' קשורה לברכה זו העוסקת במערכת המשפט, לכאורה גילוי מלכותו קשור יותר לבונה ירושלים "ותשכון בתוכה" או ל'ותחזינה עינינו'. וגם מהו הדגש 'לבדך'. ה. "וצדקנו במשפט" הרי משפט זהו מידת הדין, וכיצד יתכן לשלב בזה צדקה הרי יקוב 'דין' את ההר.

ביאור המהלך

הראשונים מצביעים כמקור ויסוד לברכה זו את הכתוב בהושע (ב' כא-כב) "וְאַרְשִׁתִּיךָ לִי לְעוֹלָם וְאַרְשִׁתִּיךָ לִי בְצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט וּבְחֶסֶד וּבְרַחֲמִים. וְאַרְשִׁתִּיךָ לִי בְּאַמּוֹנָה וְיִדְעֶתָ אֶת יי'" ומפרש המלבי"ם בזה ל: "וְאַרְשִׁתִּיךָ לִי לְעוֹלָם זֶה יִהְיֶה עִי" שְׁאֲרִשְׁתִּיךָ לִי בְצֶדֶק וּבְמִשְׁפָּט, כִּי שְׁלֹמֹת הָאָדָם תְּלוּי בְּשֵׁנֵי דְבָרִים, (א) בְּדָבָרִים שֶׁבִּינוּ לְבִין חֲבֵרוֹ, (ב) בְּדָבָרִים שֶׁבִּין אָדָם לְמָקוֹם. וְגַם דְּבָרִים שֶׁבִּין אָדָם לְחֲבֵרוֹ אִמְרָ שִׁיעֲשׂוּ אֵז צֶדֶק וּמִשְׁפָּט, שֶׁהַמִּשְׁפָּט הוּא מֵה שִׁתְּנָה כְּפִי שׁוֹרֵת הַדִּין, וְהַצֶּדֶק הוּא מֵה שִׁתְּנָה לְפָנִים מִשׁוֹרֵת הַדִּין¹. וְעִי" שֶׁאֵת תְּבִיאֵי לְנִדְוִינָה אֵת שְׁנֵי הָעֵינִינִים הַיִּקְרִים הָאֵלּוּ שֶׁהֵם צֶדֶק וּמִשְׁפָּט, יִבִּיא הַמַּאֲרֵס (הַקְבִּיָּה) לָךְ כִּנְגֵדָם ג' כ שני מתנות יקרות שהם 'בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים'² (כלומר, רחמים עבור משפט, וחסד עבור צדק)³.

ונגד מצות שבין אדם למקום עיקרם תלוי באמונה שיאמין בה' ובתורתו וביעדיו, וע"ז אומר וְאַרְשִׁתִּיךָ לִי בְּאַמּוֹנָה ואחר שתביא הארוסה בידה

מאידך, והסמכות לקבוע את הרמה הרוחנית הציבורית נתונה ל'יועצים' שהם הנביאים, כמש"כ הגר"א (משלי ט"ז ד') שכאשר היו נביאים, בני אדם היו הולכין אצל הנביאים לדרוש את ה', והיה הנביא אומר ע"פ משפט הנבואה את דרכו אשר ילך בה לפני שורש נשמתו ולפי טבע גופו (ועיין עוד אודת אליהו דברים א' ב'). (בביאור ההבדל כבראשונה ובתחילה ראה הערה)

ובתועלת בהשבת השופטים הינה א. סילוק השופטים הרשעים וצרותיהם. ב. ששון ושמחה פנימית על הצדק הציבורי שהכל מתנהל באופן התואם לאמת, צדיק טוב לו ורשע רע לו.

וכנגד שני חלקים אלו מבקש: א. וְהִסֵּר מִמֶּנּוּ יָגוֹן וְאַנְחָה - כי היגון הוא עצב פנימי ואנחה הוא ביטוי חיצוני, והנה כאשר אדם יודע את תפקידו בעבודת ה' הוא מסיר עצב מליבו, והשלטת המשפט וביטול העושה הוא מסיר את האנחה על הרעות הבאות עליו. ב: הששון ושמחה תהינה בשני התחומים:

1. שנזכה שהיועצים יעמידו את בסיס לקבלת מלכות ה' ברצון וּמָלַךְ עָלֵינוּ מְהֵרָה אֲתָה יי' לְבָדָךְ. כי על ידם יתגלו דרכי שמים שהם כולם באים להטיב לאדם ואת זאת מגלים היועצים, וזהו כנגד "וארשתין לי באמונה" וע"כ בקשתנו להגיע ל"ידיעת את ה'" שהקב"ה יתגלה במלכותו ע"י אותותיו ומופתיו והשראת שכינתו עד שידעו את ה' בידיעה ברורה כדבר המושג בחוש, שלא יצטרכו עוד לאמונה, שזהו - וּמָלַךְ עָלֵינוּ מְהֵרָה אֲתָה יי' לְבָדָךְ.

2. הששון שנשיג בזכות השופטים כמשפט האמיתי בין אדם לחבירו (כנגד וארשתין לי בצדק ובמשפט) תהיה בכך שנזכה שתתגלה מלכותו בְּחֶסֶד וּבְרַחֲמִים, ומכוחם ישתף את הצדקה בתוך המשפט, וזהו וְצִדְקָנוּ בְּמִשְׁפָּט. וחיותם: בְּרוּךְ אַתָּה יי', מֶלֶךְ אוֹהֵב צְדָקָה וּמִשְׁפָּט דהיינו שהוא אוהב שאנו שופטים בצדק ובמשפט⁴ ומכאן זה הוא ג' כ ששפט אותנו בצדק ובמשפט.

מתנה הזאת שהיא האמונה, יביא לה כנגדן מתנה מצדו - וְיִדְעֶתָ אֶת יי' שתדע את ה', שיגלה לה אותותיו ומופתיו והשראת שכינתו בתוכם עד שידעו את ה' בידיעה ברורה כדבר המושג בחוש, שלא יצטרכו עוד לאמונה, שהאמונה היא בדבר שאין לו בו ידיעה ברורה רק קבלה, אבל הם יהיה להם ידיעה לדעת את ה' שהוא גדול מן האמונה. עכ"ל המלבי"ם.

על פי זה נגיש את בנין הברכה: הַשִּׁיבָה שׁוֹפְטִינוּ כְּבָרָאשׁוֹנָה, וְיִוְעָצֵינוּ כְּבִתְחִלָּה - כל ציבור צריך סמכות עליונה בשני תחומים, א. בהתנהלות "בין

נהלך ברגש תשפ"ו

כעת אנו שבויים תחת שליטה של 'שופטים' ומשפטים פורקי עול, המרבים לנו יגון ואנחה, וכן קובעי המוסריות בציבוריות בין אדם למקום, לצערנו הרב מחוקקים חוקים נגד רצון ה', ר"ל. ובוודאי שצפייתנו לגאולה השלמה שתהפוך את הקערה על פיה במהרה, אך גם כעת, תפילתנו שיתחזקו ויתרבו בני הדין השופטים על פי דיני התורה, וכן שיתחזקו גדולי וצדיקי הדור ורבני ישראל ויהיה הכח בידם לקבוע ולנווט את הדרך ברמה הרוחנית הנכונה בקרב כל ציבור יראי ה', וככל שיתחזק המשפט ע"פ תורה נזכה יותר להנהגת ה' בחסד ורחמים, וככל שישמע יותר קול גדולי ישראל ה'יועצים' כך תתגלה מלכותו,

בכך שנראה בחוש את יד ה' להטיב ולהאיר פנים לעמו. כן הדברים נאמרים לכל אדם כלפי עצמו, כמו שכתבו המגיד הקדוש ממעזריטש (אור תורה שע"ב) והפלא יועץ (בספרו בית תפילה) שנזכה לשפוט את עצמנו כראוי לנהוג על פי דרך ה' וכמאמר חז"ל "צדיקים יצר טוב שופטין". ויתר על כן בקשתנו על 'שופטין' בלשון רבים, היינו שגם יצר הרע יהפוך לטוב כפי שהיה "כבראשונה" לפני חטא אדם הראשון.

אדם לחברו" לפתור כל ריב ומדון, ב. התנהלות ציבורית נכונה "בין אדם למקום" - באופן מוסרי וערכי. הסמכות בבין אדם לחברו נתונה לאחריות השופטים שהם הכופים על העם אל המשפט בין אדם לחבירו ע"פ משפט התורה.

1. וכמו שמצינו שדרשו (בבא בתרא פח): "אבן שלמה וצדק, צדק משלך ותן לו".
2. וכן בשאר מפרשים ומקורו במדרש רבה דברים ג' ז', (וביעב"ץ ברש"י וברד"ק).
3. מבאר המלבי"ם שההקשר הוא: שה'רחמים' זהו מחמת שרואה את סבל חברו, ובזה נעשה כביכול 'ראוי' שיצילו, ובזכות זה נזכה שיהיה לנו 'משפט' אמת, אבל 'חסד' זהו הטבה אף ללא סיבה. ולכן בזכות זה נזכה שיעשה עמנו 'צדקה' אף שאיננו ראויים.
4. וכן איתא בילקוט שמעוני ח"ב רמז שצ"א לגרסת הגר"א (ליקוטי הגר"א ישיעיה שם א - כו): "שפטיך - אלו דוד ושלמה, ויועצך - אלו משה ואהרן".
5. ומה שהבדיל 'כבראשונה' ו'בתחילה' מבאר המלבי"ם (שיעיה שם בבאור המילות) שבראשונה הוא 'מספר' שיש עוד אחריו, משא"כ בתחילה, ולכן לגבי שופטים שיש גם בזמן הזה שופטים רק ששופטים עוול לכן מבקש שופטים כמו הראשונים ולא כהבאים אחריהם, משא"כ יועצים אין לנו כהיום כי היועץ לרע לא נקרא יועץ כלל לכן מבקש יועצים כבתחילה שאז עוד היו יועצים.
6. ראה רבנו בחיי (בראשית מט טו) וכן ברבינו יונה ברכות דף יט: מדפי הרי"ף.
7. כמש"כ הרמב"ן והאבן עזרא עה"פ תורת ה' תמימה משיבת נפש (תהלים ט).
8. וכפי שציין האבודרהם למשל כט ב' במְשַׁלְשֵׁל רָשָׁע יִאָּנַח עָם. הרי שע"י משפט מעוות יש אנחה.
9. כמו שפירש המלבי"ם (הכרמל ערך צדק) שההבדל שבין צדק ובין משפט הוא שהמשפט הוא שיעשה כפי שורת הדין לבד מבלי שישקוף על הנידונים ועל העת ועל המקום רק יקוב הדין את ההר וצדק הוא מה שיטה מקו המשפט אל חוקי הצדק להשקיף על הענין והנידונים וילך לפנים משורת הדין לפי העת והמקום והיושר" דהיינו שמשפט ה' עשוי בהתחשבות עם כל מצב וכל מקרה לגופו. ועכ"פ זוהי בקשה שידון אותנו בצדק ומשפט על חטאנו ופשענו בזכות מה שהשופטים דנים כהלכה.
10. ב"ח ס"י ק"ח ד"ח אחת וכן משמע בשיבולי הלשון "כשאמר הקב"ה למשה ואלה המשפטים אמרו מלך אוהב צדקה ומשפט". וכ"כ הפרי מגדים (משב"ז ס"י ק"ח) בשם רבינו מנוח "אוהב בראוי שיעשו צדקה ומשפט".

אליבא דהלכתא הרב חזקיה פורטמן

שליח ציבור שלא נתמלא זקנו

גם במקום שיש אחרים או רק במקום שאין איש אחר, שהרי שלא מצינו תוספת תנאי זה אלא בדברי הרמב"ן והר"ן, ואילו בשאר הראשונים ז"ל סתמו ולא הזכירו פרט זה, ודייק הביאור הלכה מדברי השו"ע שלא הצריך תנאי זה, שהרי בסעיף ז' העתיק דברי רב עמרם גאון שמותר לו להיות ש"ץ במקום שאין איש אחר, והרי במקום כזה בודאי אפילו בקבע מותר, וא"כ ע"כ ההיתר שנתחדש בסעיף ז' של "אקראי" מדובר אפילו במקום שיש אחרים שיודעים [וכן מפורש במאמר מרדכי שם], שהרי במקום שאין אחרים מותר לעולם אפילו בקביעות.

ודחה הביאור הלכה שאין הכרח לומר כן, שיש לומר שבסעיף ו' לא הותר אלא באקראי ובמקום שאין איש אחר, ואילו בסעיף ז' מיירי שבמקום שאין אחרים וגם לא יזדמן להם שליח ציבור בעתיד, דבכה"ג נתחדש שמותר אפילו למנותו במינוי קבוע, ונמצא שמסקנתו של הביאור הלכה יותר נוטה שאין להתיר אלא במקום שאין איש אחר היודע להיות שליח ציבור.

מנהג העולם

מנהג העולם להקל אפילו במקום שיש אחרים הראויים להיות שליח ציבור, ויש ללמד זכות על מנהג העולם מד' צדדים: א) קודם כל, אפשר שסומכים על סתימת לשון הרא"ש שלא הוזכר פרט זה בדבריו שיש להקל רק במקום שאין איש אחר, אלא כל שאינו קבע ממש מותר, וכן משמע מסתימת דברי התוס' בכל המקומות הנ"ל, ב) יתכן שעיקר הקפידא אינה אלא בזמנם ששליח הציבור היה מוציא אחרים ידי חובתם, משא"כ בזמנינו שכולם בקיאים בתפלה ואינו מוציא ידי חובתם, ג) עוד י"ל שעיקר הקפידא לא היתה אלא בזמניהם שהיו רגילים לשכור או למנות שליח ציבור באופן קבוע, א"כ אינו ראוי שיתמנה נער שלא נתמלא זקנו, משא"כ בזמנינו שאין רגילות למנות שליח ציבור מיוחד, אלא כל אחד מזדמן ויורד לפני התיבה על דעת עצמו, א"כ לא נחשב כ"מינוי" כלל ואין קפידא כ"כ [וכענין כתב הערוך השולחן סי' נ"ג ס"ה], ובפרט שמדברי רב עמרם גאון מבואר שאינו אלא "מצוה לכתחילה", ד) יש אומרים שמחילת הציבור מועילה [וכמש"כ הב"י שם בדעת הרמב"ם, וכן נקטו השלטי גיבורים מגילה ט"ו ע"א בשם הרא"ז, והפרי חדש סי' נ"ג, ועוד], וא"כ מסתמא הציבור מוחל על כך.

להיות שליח ציבור, אבל במקום שיש אחר אין להקל אפילו באקראי, וכן מבואר בדברי רב עמרם גאון [מובא ברמב"ן שם, ובב"י סי' נ"ג]: "אינו עובר לפני התיבה עד שיתמלא זקנו, כך מצוה מן המובחר, וכמה דאפשר למיהוי גברא מליא, טפי עדיף מן ינוקא, אבל ודאי במקום מיבטל מן קדושה וברוך וימלוך ויהא שמיא רבא, אפילו בן י"ג ויום אחד בדלא אפשר נעשה שליח צבור וכו', כי לא אפשר, שפיר דמי", עכ"ל, ומבואר שרק במקום שאי אפשר באופן אחר, כגון שיבואו לידי ביטול של קדושה וכדומה יש להקל, אבל בלא"ה אין לו לעבור לפני התיבה אפילו באקראי ממש, וכש"כ שאין להקל באופן קבוע אף בלי מינוי מפורש.

אמנם הרשב"א כתב: "אינו ראוי שימנו אותו הציבור עליהם בקבע ומשום כבוד הציבור, אבל לירד לפני התיבה לעיתים בשלא מינוהו עליהם בקבע, יורד לפני התיבה", עכ"ל, ולא הזכיר הרשב"א שאפשר להקל דוקא במקום שאין איש אחר, וגם משמע שכל ההקפדה אינה אלא במקום שעושים "מינוי" על הציבור משום כבוד הציבור, וכן הוא לשון הרא"ש (מגילה פ"ג סי' ט"ו): "התם מיירי בקבע שמינוהו לכך", עכ"ל, וא"כ אפשר שבמקום שעובר לפני התיבה על דעת עצמו בלי מינוי מפורש [אלא שאין הציבור מוחה בכך] אין קפידא בדבר.

אמנם יש לדחות שכל ירידה לפני התיבה כשליח ציבור נחשבת כ"מינוי", גם במקום שירד לפני התיבה על דעת עצמו [כמקובל בזמנינו], שסו"ס זוהי כל מהותו של שליח ציבור, ואין לך שליח ציבור בלי מינוי לכך, ומ"מ מסתימת דבריהם משמע שעכ"פ אין קפידא אלא בקבע ממש, אך באקראי בעלמא אפילו במקום שיש אחרים היודעים להיות שליח ציבור, אין קפידא בדבר.

מסקנת הפוסקים

ולהלכה העתיק השו"ע (סי' נ"ג) בסעיף ו' את דברי הרא"ש הנ"ל שאין למנות לשליח ציבור מי שלא נתמלא זקנו אלא באקראי, ובסעיף ז' העתיק דברי הרב עמרם גאון שבמקום שאין מי שיועד להיות שליח ציבור, מוטב שישמש מי שלא נתמלא זקנו כדי שלא יתבטלו מקדושה וקדיש.

ונסתפק הביאור הלכה (סי' נ"ג ס"ו ד"ה אבל באקראי) בדעת השו"ע אם להלכה מותר לו לירד לפני התיבה באקראי

האם בחור צעיר שלא נתמלא זקנו יכול לשמש לכתחילה כשליח ציבור?

פתיחה

מפורש במשנה (מגילה כ"ד ע"א) שקטן אינו עובר לפני התיבה, ומשמע שרק קטן אינו עובר לפני התיבה, אבל כל גדול, אפילו אם הוא רק בן י"ג שנים בלבד [והביא ב' שערות שהן סימני גדלות], הרי הוא עובר לפני התיבה. והקשו הראשונים ז"ל למברייתא מפורשת בחולין (כ"ד ע"ב): "נתמלא זקנו ראוי ליעשות שליח ציבור ולירד לפני התיבה", ומפורש שאין עובר לפני התיבה אלא מי שנתמלא זקנו.

ותירצו התוס' (מגילה שם ד"ה ואינו עובר וחולין שם ד"ה נתמלא זקנו וסוכה מ"ב ע"ב ד"ה היודע) שהמשנה במגילה מיירי בשליח ציבור באקראי, דבכה"ג אפילו גדול בן י"ג שנים שלא נתמלא זקנו עובר לפני התיבה, ואילו הברייתא בחולין מיירי בשליח ציבור קבוע, שאינו מתמנה להיות שליח ציבור קבוע אלא אם כן נתמלא זקנו.

והראשונים דייקו כן מלשון הברייתא בחולין שם, שלא אמרו: "נתמלא זקנו, יורד לפני התיבה" או "נתמלא זקנו כשר" כמו שאמרו שם לענין עבודה במקדש, אלא אמרו: "נתמלא זקנו, ראוי ליעשות שליח צבור", ומשמע שאינו אלא דין לכתחילה, אבל גם מי שלא נתמלא זקנו יכול - באקראי - לעבור לפני התיבה.

מתי נקרא "אקראי"?

ויש לעיין מהו הגדר של "אקראי" ו"קבוע" לענין ירידה לפני התיבה, האם יש קפידא דוקא ב"מינוי", דהיינו באופן שממנים אותו במפורש להיות שליח ציבור, אבל בלי מינוי אין חשש כלל, ואפילו אם בפועל יזדמן שיעבור לפני התיבה הרבה פעמים, עדיין אין בכך כלום אם אינו משמש כשליח ציבור מתוך מינוי מיוחד לתפקיד, או דילמא אין היתר אלא באקראי גמור, דהיינו שלא יעבור לפני התיבה אלא לעתים רחוקות ובעת הצורך.

והנה הרמב"ן (חולין שם) כתב: "יורד בשצריכין לו ואין שם אחר", ומשמע מדבריו חידוש גדול יותר, שאין להקל באקראי אלא במקום שאין איש אחר היודע

1. ודלא כמאמר מרדכי שם, ויש להעיר על דברי הביאור הלכה שכתב שלא מצינו תנאי זה אלא בדברי הרמב"ן והר"ן, שהרי דברי רב עמרם גאון הובאו גם בדברי הרשב"א, ולא נראה שם מדברי הרשב"א שחולק עליו, וכן מצינו מובא בעוד ראשונים שהעתיקו דברי רב עמרם גאון הנ"ל, כמו באשכול (הל' תפלה) ובכל בו (הל' תפלה סי' י') ובאורחות חיים (הל' תפלה סי' ע"ח), וא"כ אדרבה היחיד העומד כנגדם שבו לא הוזכר פרט זה במפורש הוא הרא"ש בפסקיו ובתשובותיו שם [כמובא בטור שם], וא"כ לכאורה לפי כללי ההכרעה המבוארים בב"י בהקדמתו [ד"ה ומקום שאחד], דברי הרמב"ן והרשב"א והר"ן מכריעים, ובפרט שדבריהם הם מדברי הגאונים רב נטרונאי גאון ורב עמרם גאון, וגם העומד כנגדם הוא רק **סתימת** לשון הרא"ש בלבד, וגם בדברי הרמב"ם (הל' תפלה פ"ה הי"א) שלא הזכיר החילוק בין "אקראי" לבין "קבוע", ג"כ משמע דלא ס"ל הכי, וכבר דן הכסף משנה (פס"ו ה"ד) תפס בדעתו שאפילו באקראי אינו עובר לפני התיבה, וכ"כ הפרי חדש (שם, מובא בביאור הלכה שם ס"ו ד"ה יוכל לירד) ועוד, ולכן יותר נוטים דברי הפוסקים שאין להקל אלא במקום שאין איש אחר, וע"ע בישועות יעקב (שם) שתמה על האחרונים שלא הרגישו בדברי הרמב"ם שמשמע מדבריו שלא התיר אפילו באקראי, וממילא יש לחוש לדבריו, ובמרומי שדה (חולין שם) הביא ראיה שכן דעת הרמב"ם מפירוש המשניות (מגילה פ"ד מ"ה) שהרמב"ם שם פירש "קטן" שם דהיינו "עד שיתמלא זקנו", וא"כ ע"כ לא ס"ל כחילוקם של התוס'. ועוד יש להעיר על דברי הביאור הלכה, שמלשון השו"ע בסעיף ז': "אם אין מי שיועד להיות ש"ץ כי אם בן י"ג שנים יום אחד, מוטב שיהא הוא ש"ץ משיבטלו מלשמוע קדושה וקדיש", לא משמע כלל שבא לחדש איסור דוקא במקום שממנה במינוי קבוע, שהרי אין זכר לכך כלל בלשונם, אלא סתם מיירי בכל גווני, וא"כ אדרבה בסעיף ז' בא לפרש ולהעמיד באיזה אקראי התיר בסעיף ו', וצ"ע.
2. וכדמצינו בב"י שלימד זכות מטעם זה על המנהג שהיו עולים **קטנים** ממש להיות שליח ציבור לתפלת ערבית במוצ"ש, והעתיק מנהג זה בשו"ע שם סעיף י', ואעפ"י שאין דעתו נוחה ממנהג זה [כמש"כ המ"ב שם ס"ק ל'], מ"מ עכ"פ לענין מי שלא נתמלא זקנו שדינו כגדול גמור מעיקר הדין יש להקל יותר [וע"ע בביאור הלכה שם ד"ה שיוכל, שכתב לענין אבל שלא נתמלא זקנו, שיש להקל לענין תפילת ערבית אפילו בקביעות].
3. וז"ל: "בסימנה (נ"ג), כתבו הטור והשו"ע דיני ש"ץ, והנה בימי הקדמונים היה ש"ץ קבוע לימי החול ולשבתות ויו"ט, והיה טוב מאד לפי שידע היטב סדר התפלה, ולא האריך ולא חטף בחטיפה, והיה איש ירא א-לקים, ועכשיו בעוה"ז בכל מדינתנו, אין לימות החול ש"ץ קבוע כלל, רק כל אחד יורד לפני התיבה כל מי שירצה וכו', אך נשתרבו זה גם מדורות שלפנינו, ואין בידינו למחות, אך מפני עצם התפלה אין אנו נזקקים לש"ץ, כיון שכולנו בקיאים, ואין אנו צריכים שהש"ץ יוציא אותנו, ואנחנו מתפללים כל אחד בפני עצמו".

וַיְרִיבוּ רָעִי גֵרָר עִם רָעִי יִצְחָק לֵאמֹר לָנוּ הַמַּיִם (בראשית כו ב)

בפשטות מדובר על ויכוח ממוני גרידא בנוגע לבעלות - על מי המעינות, אבל רבותינו הראשונים ראו בזה ויכוח היסטורי לדורות בין ישראל לאומות העולם.

פעמים רבות היו באים הגויים וטוענים: ה' זנח את ישראל ומאס בהם ובחר בגויים ובנביאם ימ"ש, והיו מביאים 'הוכחה לכך' מתוך סיפורי הבדים על כחו של נביאם ימ"ש להוריד גשם (עפ"ל), ועל כך היו ישראל עונים בתשובה ניצחת "לנו המים".

בהיות שהיה דבר ידוע ומפורסם בכל העולם שכאשר יש בצורת והגויים כבר התייאשו מישועה היו דורשים מהיהודים שיתפללו וכאשר היו מרבים היהודים מרבים בתפילה - תיכף היה יורד גשם. הרי זאת תשובה ניצחת, שאנו בניו אהוביו, וגם עתה אנו חביבים לפניו ית' יותר מכל. כי הגשם הלא הוא גילוי של הארת פניו של הבורא כלפי אלה שהוא חפץ בהם.

יותר על כן, מספרים בכמה מספרי קדמונינו שכאשר

עם ישראל גלו מגוי אל גוי - לא הסכימו העמים שישבו בארצם אלא רק בתנאי שהיהודים יתחייבו שבעת בצורת יהיו הם מחוייבים להוריד גשם בכח תפילתם. ואכן כאשר הייתה בצורת היו היהודים מתאספים לתפילה וזעקה וזועקים "לנו המים!!" והיו הגשמים יורדים.²

כך מעידים³ על רבנו הגדול רבי חסדאי קרשק"ש בזמן שהיתה עצירת גשמים במלכות ארגון (אחת מהמלכויות בארץ ספרד) ואז דרשו הגויים שהיהודים יורידו גשם בכח תפילתם עד כדי שהשליכו את היהודים כולם מחוץ לעיר וסגרו השערים בעדם עד שיביאו המים. ולפני שהתחילו להתפלל דרש הרב ר' חסדאי קרשק"ש זצ"ל וכה אמר בתחלת דבריו: "לנו המים!!" וזכו לנס גלוי לעין כל שהשי"ת פקד את עמו ונתן להם מים.

וכן היה אצל רבנו הגדול רבי יצחק אבובה (רבנו של מרן הבית יוסף ומחבר מנורת המאור והפירוש על הטור ועוד) כפי שמעיד רבי יוסף סמברי (מחכמי מצרים לפני 1040 שנה, בספרו דברי יוסף את צ"ה) ומספר שהלא ידוע שרבנו מהר"י אבובה היה עיוור בעינו האחת. והסיבת הדבר היתה בהיות שהיהודים התחייבו כאמור שאם יהיה עצירת גשמים

1. הדים מיוכחים אלו ניתן לראות ביוכוח שהיה בין המלך הנוצרי דון אלפונסו מפורטוגאל ודון יוסף בן יחייא (ממובא בספר שבט יהודה עמ' 148-150 לר"ש בן יורגא ממגורשי ספרד).
2. כך מעיד בספר צרור המור (ענ"ת פרשת בחוקותי), וגם מבאר על פי זה את הכתוב שם "ונתתי גשמיכם בעתם" ולא אמר ונתתי לכם גשמים. להורות שהגשמים הם שלנו. כאמורו לנו המים. לפי שאנו קבלנו התורה שנקראת מים. כדכתיב הוי כל צמא לכו למים. משא"כ אומות העולם.
3. הובא בספר צרור המור (ענ"ת פר' בחוקותי) מרבי אברהם ב"ר יעקב סבע מרבי קסטיליה שבספרד לפני 580 שנה, תלמידו של רבי יצחק די ליאון וממגורשי ספרד. הסיפור מוזכר גם אצל רבותינו שבאותה התקופה, רבנו החסיד יעב"ץ בספרו אור החיים פרק יב, ובספר דברי יוסף משם ה"ר יצחק די ליאון. ה"ר יצחק חיון נכה רגלים). וכן תלמידו הגדול רבי יוסף אלבו (בספרו 'העיקרים' מאמר ד' פ"ח) רומז לכאורה לסיפור זה באומרו ש"יש וגשמים יורדים בעונת הקיץ עקב תפילת הצדיקים מה שמשמש ראה להשגחה ועל זה מעיד החוש"ל כלומר שראה זאת במוחו.
4. וכן מצינו כדוגמתו בגמ' תענית (כד): שרצו להעניש את מי שהטריח כלפי שמיא. רבא עשה דבר שהעלה את חמתו של המלך (שבור מלכא) ורצה להענישו, אמרה לו אמו אל תתעסק עם היהודים כי יש בכוונתם להתפלל ולהוריד גשם, פקפק המלך ודרש שרבי יורד גשם באמצע הקיץ, התאמץ רבא בתפילה וירד גשם עצום, לאחר מכן הופיע אביו של רבא בחלום והוכיחו כל כך כלפי שמיא, והורה לו לשנות את מקום משכבו כי באותו הלילה המזיקים חתנו את מיטתו בסכינים.

סיפור לילדי החמד

לפני כמאה וחמששים שנה, היתה בתימן עצירת גשמים. לא ירד גשם, נגמרו כל האוכל פחוניות. נגמרו כל בקבוקי המים, פשוט לא היה מה לאכול, לא היה מה לשתות. הרעב היה נורא.

הקאדי והסוד היהודי

הלך הקאדי אל המלך, ואמר לו: תדע לה, יש רק דבר אחד שיכול לעזור לה. זה היהודים. אבא שלכם, הוא הקדוש ברוך הוא, שברא את העולם. אם הם רוצים, הם מבקשים מאביהם, והוא מביא גשם. לכן יש לה רק אפשרות אחת: תגזור עליהם גזרה, שאם תוף שלשה ימים אין גשם, אתה מגרש את כל היהודים מתימן. לא יישאר יהודי אחד בתימן. היום אין יהודים בתימן. אני מפיר את המשפחה האחרונה שייצאה מתימן, הם גרים בבית שמש. אבל פעם היו שם הרבה יהודים. לא היה להם קל שמה, הגויים בתימן היו אכזריים, גם היום אנחנו מרוגזים את הרשעות שלכם, בטח שמעמכם על חותמם. הם לא שוכחים מדי פעם לשלח לנו טילים באמצע הלילה. עכשו נחזור לספור: המלך השתכנע והוא שלח לקרא לרב של היהודים. קראו לו רבי סעדי אל-עזיזי (סעדי הוא קצור של סעדיה. שמתי לכם כאן את התמונה שלו). והמלך מודיע לו: "אם תוף שלשה ימים אין גשם, אני מגרש את כל היהודים מתימן".

הרב מאד נבהל. הוא הזמין את כל היהודים שיבואו

מפי המחנך הנודע הרב יהודה צבי בראנדווין

לבית הנקסט, כי "עת צרה היא ליעקב". עשו עצרת תפלה. אמרו תהילים, קל ספר תהלים, אבל עדין אין ספת גשם. הרב ראה שלא עזרו כל התפלות, ואמר: מחר צום. מחר פולס צומים ומגיעים לבית הנקסט. הגיעו לבית הנקסט ואמרו שם סליחות, י"ג מדות, "אבינו מלכנו". התחננו לה, אבל אין כלום, אין אפילו טפה.

מלחמת הילדים

הגיע היום השלישי, והרב אמר שיזמינו את כל הילדים שבתימן לבוא לרחבת בית הנקסט. וכאשר הגיעו כל הילדים, הרב נעמד על הגומה והתחיל לדבר אליהם, ואמר להם פכה (אני מתאר לכם את זה בלשון של זמננו): ילדים חביבים, במצב הזה כבר לא יהיו ממתיקים בבית הנקסט בשבת. גם אם יהיה קידוש, לא יהיה שום מזונות, לא יהיה שום משקה. יהיו רק שלחנות ריקים. אם יהיה 'שילום זכר' ו"גבית יצחק", השלחן יהיה ריק. לא יהיה לא קולה ולא חומס ולא פופקון ולא רוג'עלאך. לא יהיה כלום לאכול, אפילו לא פצוצים. אם יהיה אופרוף, יורקו על החתן שקיות ריקות, כי אין כלום מה לשלם בשקיות.

מבול בכר

אז ילדים, אני מתחיל עכשו לספור עד מאה, ואתם תצעקו אל השם. תצעקו בכל הכח. אני מתחיל לספור מאחד עד מאה, ואני רוצה לראות באיזה מספר יתחיל לרדת גשם.

והרב אמר: אני מתחיל "אחד", ואתם תתחילו לצעוק. הרב התחיל "אחד", וכל הילדים התחילו לצעוק ל'ה' ב'ק'ל הכח: "אוויי! יוי! יוי!..."

כשהרב הגיע למספר שבע, כל השמים כבר

היו שחורים מעננים. כשהרב הגיע למספר תשע עשרה, כבר לא היה ילד אחד בפנה, כלם ברחו מרב הגשם שירד עליהם.

(את הסיפור הזה סיפר לי הרב צמח צדוק שליט"א).

אז בפעם הבאה שאנחנו מתפללים, בוא נזכר את הילדים בתימן. הם לא אמרו "אנחנו קטנים מדי" או "איך נוכל לעזור?". הם צעקו בכל הכח שלכם - וזה הציל את כל עם ישראל בתימן! גם אתם יכולים לפעל דברים גדולים! אל תאמרו "אני רק ילד" - זה בדיק הפך! את התפלה שלכם השם אוהב יותר מהכל, כי היא יוצאת מפה טהור (הכל שאין בו חטא). התפלות שלכם עולות ישר לשמים, ומביאות ישועות ופלאות לכם ולכל עם ישראל. הכח של התפלה שלכם הרבה הרבה יותר ממה שאני ואתם מדמינים.